

הגעתי לבונקר, קמתי כשכולי שותת דם והתחלתי לצעוק

זחל, הגיע לגג, לקח אותי עליו ובזחילה הביא אותי לטנדר. אחרי שעשו לי טיפול ראשוני הביאו אותי לבית-החולים ביל"ו.

איך השתניתי

"כשיצאתי מבית-החולים ירדתי במשקל מ-70 ל-35 קילו. שלושה חודשים לא אכלתי כלום. לא היו לי שיניים וגם חצי מהקיבה לא הייתה שלי. הייתי מטיפות שנתנו לי כפה ומאינפוזיה. משם עברתי לבית-הבראה בגבעת ברנר, למשך חודשיים. לאחר מכן לקחו אותי לבית-החולים 'סאן פלוקס' בחיפה. כשכבר יכולתי לקום מהמיטה לקחנו אמבולנס בלי רשות ונסענו לקולנוע בחיפה כשאני עם אות גיבור ישראל. כשעמדת בחוץ, היה שם סגן-אלוף שאמר לי: 'בחורצ'יק, צריך לעמוד בתור'. אמרתי לו: 'אני עומד בתור', הוא ענה לי: 'אני מכיר אותך, אתה ממכני אש בחיפה', כי לא הכירו אז את הסמל של אות גיבור ישראל.

"כשהשתחררתי מבית-החולים ובתי הבראה, שלחו אותי לקיבוץ אשדות יעקב. אחרי חודש-חודשיים צריך להתחיל לעבוד, אבל עדיין בקושי עמתי על הרגליים. אז מכיר הקיבוץ אמר לי: 'תלך

שיירה ישראלית במלחמת העצמאות. "אנשי קיבוץ נגבה לא יכולים היו להוציא את הראש החוצה"

ליטנו היום. כמעט נשכח בבונקר

צילום: ברית שליוט

למחלקת השיקים של משרד הביטחון ותבקש שייתנו לך טרקטור בשביל הקיבוץ. כשתיה יתר בריא, אתה תשב עליו וזאת תהיה עבודתך'. ביקשתי טרקטור ממחלקת השיקים. הסברתי להם שזה התנאי שלהם שאשאר בקיבוץ. הוא אמר לי שמשרד הביטחון לא מאשר. כשאמרתי זאת למוכר הקיבוץ, הוא לא אמר לי כלום: 'תלך', כלום. לקחתי את הפעקל'ך שלי. באתי לתל אביב, קיבלתי 60 גרוש ליום לארוחות וישנתי במלון 'פארק' על שפת הים. הכל היה מלוכלך, לא הסכמתי להמשיך לישון שם. נתנו לי חדר באחד הבסיסים, אבל לא היה הרבה מה לעשות שם. אז הכרתי את אשתי."

אותו, לכן לא יכולתי לקבל חיפוי. הלכתי על הברכיים לכיוון הבונקר כשכל הזמן אני נפצע מכדורים בגב, מאחורי האוזן וכיתר הגוף. הבונקר בנוי בצורה כזאת שניתן לראות דרכו רק מ-50 מטר והלאה. כשהגעתי 50 מטר מהבונקר, קמתי על הרגליים, כשכולי שותת דם. התחלתי לצעוק 'עודה' (מעין קריאת מלחמה, פ"ו). "הם ראו שאני כבר למעלה והתחילו לזרוק סכין קומנדו שעד 50 מטר הוא פוגע בדיוק. סכין אחד עשה לי חתך לכל אורך הבטן. לקחתי חבילת רימונים בשקית של מימייה וקשרתי את זה לרגל, כדי שאם יתפסו אותי בפנים - 'תמות נפשי עם פלשתיים'. המול שלי היה, שבמקום לתפוס לי את הרגל הם תפסו רק את החבילה. היו שם 15 איש מכוחות האויב שנהרגו מפיצוץ החבילה. החייל הסודאני שלקח את חבילת הרימונים איבד את שתי ידיו באירוע.

"הסימן היה שברגע שישמעו פיצוץ חוק, זה אומר שחיסלתי את הבונקר ועל כולם לסגת. הוציאו את השבויים מתוך הבונקר, אבל מרוב שמחה שכחו אותי על הגג. המול שלי היה שהנהג הפלוגתי שאל 'איפה פרטיון (כך קראו לי בצבא), הוא בטח נשאר שם' הוא

"בלילה לפני ההתקפה השישית יצאתי עם החברה לסיוור שגרתי. בסופו של דבר הגרוד יצא להתקפה בשעה 3:30. ניתנה פקודה לסגת. התחלנו לסגת והתגלה לנו בונקר סורי. הבונקר היה בנוי מתעלות מתחת לאדמה, והם הציבו שם שתי מכונות ירייה כבדות. קיבלנו אש מלמעלה ומאחורינו ולא יכולנו להמשיך להתקדם. לפני שהצריח התחילו להפציץ, סירידי שלנו לקחו משוריין עם חומר נפץ והורידו את מגדל המים שהיה שם. התבלנים הגיעו עד הקיר ועשו שם חור גדול, ומשם היינו צריכים להיכנס. אלא שחטפנו אש תופת ששיתקה אותנו ולא היה לאן ללכת. הביאו את טנק השרמן היחיד שהיה בגזרה שלנו. הוא ירה פעם אחת והקנה התפרק ונפל, והוא הפך בעצם לטרקטור חסר משמעות ממשית. מה כבר יכולנו לעשות? התחלתי להתקדם עם עוד כמה חבר'ה. לקחתי חבילת רימונים, היות שרימון אחד לא מזוין לטנק. אבל אם לוקחים חמישה רימונים וקושרים אותם אפשר לפוצץ טנק.

"כשהגעתי עם הכיתה עליה פיקדתי היינו תשעה אנשים. אחד החיילים, נסים אפרים, שהיה מספר אחד בירי ממכונת ירייה, חטף צרור ששיתק

'להוריד' את הגיל שלנו בשנתיים-שלוש, כדי שהאנגלים יאפשרו לנו להיכנס לארץ. בארץ הכניסו אותנו למחנה המעצר בבית ליד ואחרי כמה חודשים שחררו אותנו ברצמבר '47. הלכתי לקיבוץ אשדות יעקב, שם הייתי שלושה-ארבעה חודשים והחלתי לצאת מהקיבוץ."

הלחימה במצרים

"במאי '48 הגיע אליי צו גיוס והתגייסתי לגדוד 51 של גבעתי. קיבלתי דרגת טר"ש בלי קורס מ"כים, כי הייתי חייל מצטיין. בגדוד שלנו, כולם היו עולים חדשים וכמעט כולם בפלוגה נהרגו. מתוך 120 נשארו בערך 30 איש, אז העבירו אותנו לפלוגה אחרת ושם התחלנו לתרגל ולהילחם. לא היו מספיק אנשים, בקושי היה אפשר לאסוף גרוד. "על משטרת עיראק-סוודאן היו שבע התקפות. אני השתתפתי בשלושה קרבות שם. הם שלטו במשלת ואנשי קיבוץ נגבה לא יכולים היו להוציא את הראשים החוצה. היה מקרה שהמצרים באו עד הגדר עם טנק, עלו על מוקש, נטשו את הטנק וברחו.

שנשא עימו, שיתק את פעולת הבונקר ואף נפצע קשה. על מעשה זה הוענקו לו אות גיבור ישראל ועיטור הגבורה.

הלחימה בגרמנים

"נולדתי בהונגריה. אנשי האס-אס במחנה העבודה עשו לנו מסדר ואמרו לנו 'מכיוון שנפגשתם עם פרטיונים, תקבלו עונש'. הם הוציאו אחד-אחד וירו להם כדור בראש. מתוך 500 שהיו במחנה, הצלחנו לברוח 40-50 איש. הגענו ליער במארס '43 כדי להתחבא מהגרמנים, כי הם פחדו להיכנס ליער בגלל הפרטיונים. היו גם פרטיונים אנטישמיים ולא יכולתי לדעת מי אוהב ומי אויב.

"בסוף '43 הגיעו פרטיונים מרוסיה. אספו את כולנו ושלחו אותנו לרוסיה, לאוראד, שנמצאת בסיביר. גרנו מתחת לאדמה, בבורות והתאמנו בצבא האדום. אוכל לא היה. גם לחיילים לא היה אוכל. הקציבו לנו 350 גרם לחם ליום ואיזה דג מסריח אחד. כתבתי מכתב שאני רוצה ללכת לחזית, כי ידעתי שאם אשאר שם לא אחזיק מעמד בגלל הרעב. הזמינו אותי לדבר עם המ"פ שהיה טטארי. הוא סירב שאלך בתואנה שאני צעיר מדי. כתבתי מכתב לקצין בכיר יותר והוא הזמין אותי אליה. דיברנו. בסוף הוא אמר 'אני יודע שאתה יהודי. גם אני יהודי. אני אשתדל לשלוח אותך לחזית, אבל תדע שאתה תיהרג שם'.

"הייתי בחזית עד '45. נסענו 10,000 קילומטרים מאוראד במשך חודשיים. כשהגענו לחזית, חילקו אותנו לפלוגות ומחלקות. יום אחד אמרו לנו שאנחנו הולכים ב-1 בינואר '45 לכבוש את ורשה. אבל אז אמרו לנו שהפולנים רוצים לכבוש לבד בלי עזרת הרוסים. אנחנו חזרנו למחנה שלנו ובינתיים הגרמנים שחטו את הפולנים ונכנסו לפעולה. ירינו על הגרמנים קטיושות, הם ברחו משם ובסוף כבשנו את ורשה.

"אחר-כך הורידו אותנו לאוסטריה, אותה חילקו לארבעה רובעים: אמריקאים, אנגלים, צרפתים ורוסים. כחיילים רוסים היינו בודקים את נוסעי הרכבות. באחת הבריקות שמעתי ששרו 'מה טובו אוהליך יעקב'. מתברר שהם היו חיילים יהודים-אמריקאים שעזרו להבריח את היהודים משם. למדריך קראו אשר בן-נתן, והוא היה מטעם הסוכנות. אמרתי לו 'אתה יהודי', הוא הכחיש. הכנסתי אותו לבית שימוש, הבטחתי שלא אעשה לו כלום אבל הפצתי בו שיגיד לי אם הוא אכן יהודי. הוא ענה לי, 'תראה, הפעם אני לא יכול לקחת אותך. אבוא פעם שנייה, תהיה מוכן, אני אביא לך בגדים'. "אחרי חצי שנה יצאנו בספינת המפעלים 'אף על פי כן'. האנגלים תפסו אותנו ושלחו אותנו לקפריסין. שם היה מספיק אוכל אבל רצינו לעלות ארצה. עשינו אימונים כי האנגלים היו רק מחוץ למחנה ויכולנו לעשות מה שאנחנו רוצים. הורו לנו

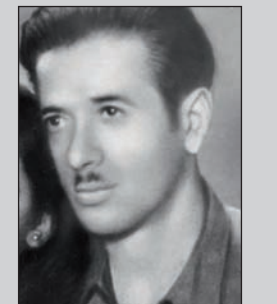
טר"ש בן-ציון ליטנר קיבל את אות גיבור ישראל (לימים, עיטור הגבורה) על שחיסל לבדו בונקר מצרי במלחמת העצמאות

לפעמים העבר מעורר געגוע. אולי זה מפני שבמבט לאחור נראים הדורות הקודמים מיוחדים יותר, כאלה שלא מהססים להקריב את היקר להם למען מטרה נעלית - מדינת ישראל, למשל. יכול גם להיות שזה בגלל פשטות הנשק בימים עברו, שבהם לא הייתה ללוחם בשטח ברירה אלא לאלתר כדי להשיג את מטרתו. ואולי השייבוב בין הדלות הטכנולוגית לבין אנשים שמוכנים למות למען תכלית חשובה, הוא שמעצים את הגעגוע אל האתמול. המקרה של טר"ש בן-ציון ליטנר נתן מנה גדושה משניהם.

ליטנר נולד בשנת 1927 בהונגריה. לאחר שניצל ממחנה עבודה של הנאצים, הוא הצטרף לפרטיונים שהביאו אותו עם חבריו להילחם בשורות הצבא האדום של ברית המועצות. בשנת '48, לאחר שכבר הגיע לארץ ישראל, הוא התגייס לגבעתי ופיקד על כיתה בקרב על משטרת עיראק-סוודאן. לאחר אש משתקת מכיוון הבונקר, הורה מפקד המחלקה הפורצת לטר"ש ליטנר לחסל את הבונקר ברימונים, אך לנוכח האש הבלתי פוסקת נשארה החוליה מרותקת למקומה. למרות זאת הסתער ליטנר בגפו על הבונקר תוך כדי קריאות הסתערות, וברימונים

מי האיש

בן-ציון ליטנר

קיבל את: אות גיבור ישראל ועיטור הגבורה מותי: מלחמת העצמאות תפקוד: מפקד כיתה עיסוק ביום: גמלאי